

**CONCURSUL NAȚIONAL DE OCUPARE A POSTURILOR DIDACTICE/CATEDRELOR
VACANTE/REZERVATE DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
21 iulie 2026**

**Probă scrisă
LIMBA ȘI LITERATURA SÂRBĂ MATERNĂ**

Varianta 1

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de patru ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Пажљиво прочитајте следеће текстове:

Текст А

„Most kao glavni lik u Andrićevim djelima

Most je jedan od najistaknutijih motiva u Andrićevim djelima, a vrlo često i prva asocijacija na njegovo književno stvaralaštvo. Zbog jake unutrašnje povezanosti pisca i motiva mosta, on se često javlja kao glavni lik te mu se pripisuje egzistencijalna uloga u temama koje obrađuje. Tako su značajna njegova djela, s motivom mosta u prvom planu, pripovijetka Most na Žepi te roman Na Drini ćuprija. Kraći pripovjedni tekstovi Rzvski bregovi također obrađuju temu višegradskog prostora zajedno s mostom, a osim zajedničkog prostora, ovi tekstovi uvode i lik Alihodže.

Višestruka simbolika mosta očituje se ponajviše u vezanju generacija naroda koji su živjeli na opisanom prostoru i prolaznosti vremena. Veže i ljude različitih vjerskih i kulturnih pripadnosti pokazujući tako ravnopravnost, jer most veže i ljudske potrebe, a one su jednake za sve ljude. Mostovi stoga ne poznaju razlike među ljudima niti potrebe za ratovima, već slijepo služe svakome tko ima potrebu prijeći na drugu stranu.

U svojem kratkom meditativnom eseju Mostovi Andrić otkriva svoj odnos prema njihovoj važnosti. To je jedan od eseja koji svjedoče o kompleksnosti Andrićeva stvaralaštva. „... Mostovi bacaju živu svjetlost na složenost Andrićevog prosede, na duboku misaonu simboliku koja se tim prosedeom izražava, na složenost njegove prividne jednostavnosti. Ovi naslovi otkrivaju Andrićevu sposobnost sagledavanja neslućenog značenjskog bogatstva konkretnih životnih fenomena i na taj način rasvjetljuju njegov postupak u davanju simboličkih dimenzija realističkom detalju.”

(Igor Križić - *Simbolika mosta i likova u romanu Na Drini ćuprija Ive Andrića*, str. 47)

Текст Б

„Од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима боље и вредније од мостова. Они су важнији од кућа, светији, општији од храмова. Свачији и према сваком једнаки, корисни, подигнути увек смислено, на месту на ком се укрштава највећи број људских потреба, истрајнији су од других грађевина и не служе ничем што је тајно и зло.

Велики камени мостови, сведоци ишчезлих епоха кад се другачије живело, мислило и градило, сиви или зарудели од ветра и кише, често окрзани на оштро резаним ћошковима, а у њиховим саставима и неприметним пукотинама расте танка трава или се гнезде птице. Танки железни мостови, затегнути од једне обале до друге као жице, што дрхте и звуче од сваког воза кад пројури, они још као да чекају свој последњи облик и своје савршенство, а лепота њихових линија откриће се потпуно очима наших унука. Дрвени мостови на уласку у босанске вароши, чије изгледане греде поигравају и звече под копитама сеоских коња као дасчице ксилофона. И, најпосле, они сасвим мали мостићи у планинама, у ствари једно овеће дрво или два прикована једно уз друго, пребачени преко неког горског потока који би без њих био непрелазан. По два пута у години горска бујица односи, кад надође, та брвна, а сељаци, слепо упорни као мрави, секу, тешу и постављају нова. Зато се уз те планинске потоке, у затокама међу стенама, виде често ти бивши мостови; леже и труну као и остало дрво наплављено ту случајем, али та затесана брвна, осуђена на огањ или труљење, издвајају се од осталог наноса и подсећају још сада на циљ коме су служила.

Сви су они у суштини једно и подједнако вредни наше пажње, јер показују место на коме је човек наишао на запреку и није застао пред њом, него је савладао и премостио како је могао, према свом схватању, укусу и приликама којима је био окружен.“

(Иво Андрић – *Мостови*)

На испитном листу напишите одговоре на сваки од следећих захтева који се односе на наведене текстове:

1. Полазећи од информација садржаних у Тексту А, напишите структуриран есеј дужине 3–4 страна са насловом „Мостови – сведоци прошлости и градитељи будућности”. Приликом писања есеја користите есејистички стил и поштујте редослед доле наведених тачака. Свака од ових тачака треба да буде обрађена у новом пасусу у оквиру есеја, уз коришћење релевантних примера из књижевног дела.

a. Садржај есеја

15 поена

1. Представите живот и књижевни рад Иве Андрића.
2. Наведите две карактеристике његовог приповедачког поступка.
3. Одредите књижевну врсту дела и образложите свој избор.
4. Објасните како мостови повезују природу и човека.
5. Анализирајте симболику моста као знака мира, поверења и заједништва.
6. Протумачите универзалну поруку приповетке.
7. Објасните како језик и стил доприносе уметничкој вредности дела.
8. Изнесите свој став о томе да ли су Андрићеве поруке актуелне и данас. Свој одговор поткрепите аргументима из дела и сопственог искуства.

b. Формални аспект текста: лексичка, морфолошка и синтаксичка средства карактеристична за есејистички стил – 3 поена; кохеренција и логичан ток информација – 1 поен; поштовање норми савременог књижевног језика – 1 поен.

5 поена

2. Идентификујте и забележите из текста Б следећа уметничка средства:

a) два епитета – 4 поена; b) једну персонификацију – 1 поен; c) једно набрајање (енумерацију) – 2 поена; d) два поређења – 2 поена; e) пример метафоре – 1 поен.

10 поена

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

Пажљиво прочитајте следећи текст:

Бела Црква

Бела Црква лежи у лепој и пространој котлини реке Нере, на крајњем југоистоку Војводине. Оивичена је огранцима Карпатских планина, а отворена према западу ка Панонској низији. Удаљена је од Београда нешто мање од 100 километара. У непосредној близини града налазе се водени токови Дунава, Нере, Караша, Канала Дунав-Тиса-Дунав, као и више кристално чистих језера па Белу Цркву називају још и: „Војвођанска Венеција“.

Град је добио име по једној старој црквици на коју су наишли први насељеници. На само 15 километара од града налази се Делиблатска пешчара јединствени пешчани терен у Европи, познато излетиште и ловиште за крупну дивљач.

Општина Бела Црква простире се на 35,345 хектара и, осим града, чине је следећа насеља: Калуђерово, Крушчица, Кусић, Врачев Гај, Црвена Црква, Банатска Паланка, Стара Паланка, Кајтасово, Гребенац, Дупљаја, Јасеново, Банатска Суботица, Добричево и Чешко Село . Има око 21,499 хектара ораница, 6,158 хектара под ливадама и пашњацима, под шумом око 2,704 хектара, а под виноградима и воћем око 160 хектара. Простире се на следећим геоморфолошким целинама: Банатска пешчара, лесна зараван, абразиона тераса, лесна тераса, дно белоцркванске котлине, калуђеровачка котлина и алувијална равна Нере, Караша и Дунава. На територији општине матични супстрат чине лес, песак и алувијални наноси. Преовлађују културне биљке: житарице, индустријско биље, поврће, воће и виногради.

Има умерено-континенталну климу (панонска клима) а температуре варирају зими од -5 до +10, док су летња варирања од +23 до +35 степени целзијуса. Од ветрова дува кошава. Мерењима је утврђено да је Бела Црква један од најсунчанијих градова у Србији.

Бела Црква позната је као туристички град који својом живописном околином, предивним језерима, фасадама барокног стила, парковима , чувеним „Карневалом Цвећа“, квалитетним винима и воћем привлачи многобројне туристе. У самом граду и околини не постоји „загађивачка“ индустрија те се може сврстати у еколошки чисто подручје.

(Извор: <https://belacrkv.rs/dobrodosli/>)

На испитном листу напишите одговоре на сваки од следећих захтева који се односе на дати текст:

1. Прецизирајте функцију интерпункцијских знакова у следећој реченици: **3 поена**
У непосредној близини града налазе се водени токови Дунава, Нере, Караша, Канала Дунав-Тиса-Дунав, као и више кристално чистих језера па Белу Цркву називају још и: „Војвођанска Венеција“.
2. Издвој из текста један географски појам. **1 поен**
3. Објасни значење речи фасада. **1 поен**
4. Напишите компаратив и суперлатив следећих речи: *чист, квалитетан*. **4 поена**
5. Наведите синониме за сваку од следећих речи: *пространа, чувен, лепа*. **3 поена**
6. Напишите акузатив јединину следећих речи: *туристи, кошава*. **2 поена**
7. Одреди време глагола: називају, налази се, дува. **3 поена**
8. Направите морфолошку анализу подвучених речи у горњем тексту. **10 поена**
9. Објасните значење следећих речи: „геоморфолошки“, „барок“, „алувијални“. **3 поена**

SUBIECTUL al III-lea **(30 de puncte)**

1. Дефинишите појам језичке културе и наведите њене циљеве у настави српског језика. **5 поена**
2. Наведите класификацију организационих облика рада у настави српског језика и књижевности. За сваки наведите пример примене. **10 поена**
3. Опишите наставу граматике. Наведите врсте граматичких вежби и методички поступак приликом обраде нове наставне јединице. **10 поена**
4. Наведите кораке које наставник предузима како би развијао говорну културу ученика током наставе српског језика. **5 поена**